

ГЛОБАЛЬ САНГИЙН ДЭМЖЛЭГТЭЙ ДОХ, СҮРЬЕЭГИЙН ТӨСЛИЙН ҮЗЗ-ИЙН ГИШҮҮД ТӨВ, ДУНДГОВЬ, ӨМНӨГОВЬ АЙМГУУДАД ХӨТӨЛБӨРИЙН ХЭРЭГЖИЛТТЭЙ ТАНИЛЦСАН АЖЛЫН ТАЙЛАН

2019 оны 4 дүгээр сарын 8-наас 11-ний өдрүүд

Г.Нямпүрэв, ҮЗЗ-ийн гишүүн

Хөтөлбөрийн хэрэгжилттэй танилцсан ажлын бүрэлдэхүүн

Төв аймаг

- Эрүүл Мэндийн Газар
- Нэгдсэн Эмнэлэг

Дундговь аймаг

- Эрүүл Мэндийн Газар
- Нэгдсэн Эмнэлэг
- МӨАУМХолбоо

Өмнөговь аймаг

- Эрүүл Мэндийн Газар
- Бүсийн Оношлогоо Эмчилгээний Төв
- МӨАУМХолбоо

Ажилласан бүрэлдэхүүн:

- Ц.Адьяахишиг, ҮЗЗ-ийн төрийн байгууллагын төлөөлөл
- Ц.Даваасүрэн, Монголын Сүрьеэтэй Тэмцэх Нэгдсэн Холбоо
- Г.Нямпүрэв, ҮЗЗ-ийн эрсдэлт бүлгийн хүн амын төлөөлөл
- Б.Баярмаа, ҮЗЗ-ийн эрсдэлт бүлгийн хүн амын төлөөлөл
- Р.Асай, ЭМЯ-ны дүрс оношлогоо судлалын зөвлөлийн гишүүн
- Д.Мөнхбаатар, ЭМЯ-ны дүрс оношлогоо судлалын зөвлөлийн гишүүн, АШИУҮС-ийн радиологийн тэнхимийн ахлах багш
- Ж.Лхамсүрэн, ХЗН-ийн Ханган нийлүүлэлт хариуцсан мэргэжилтэн
- Б.Гансүх, ХЗН-ийн ДОХ, сүрьеэгийн төслийн мэргэжилтэн
- Н.Ганболд, ХӨСҮТ-ийн БЗДХ-ын кабинетын дарга
- Д. Отгонцэцэг, ХӨСҮТ-ийн СТСА-ны их эмч
- Б.Оюундарь, ҮЗЗ-ийн ажлын албаны зохицуулагч
- Л.Номин-Эрдэнэ, ҮЗЗ-ийн ажлын албаны ажилтан

Төв аймаг ЭМГ

Ерөнхий мэдээлэл

- Төв аймаг Монгол улсын дорнод төв хэсэгт 74,042.37 км² газар эзлэн оршдог. Дундаа Улаанбаатар нийслэлийг хүрээлж, бусад талаараа Хэнтий, Говьсүмбэр, Дундговь, Өвөрхангай, Булган, Сэлэнгэ зургаан аймагтай хиллэдэг.
- Төв аймаг 95000 орчим хүн амтай бөгөөд аймаг нь 27 сум, 97 багтай.
- Сүрьеэгийн өвчлөл хамгийн өндөртэй 8 аймгийн нэг. Явуулын, хөдөлгөөнт хүн ам ихтэй тул өвчлөл өндөртэй байдаг. Глобаль сангийн санхүүжилтээр 1, аймгийн санхүүжилтээр 1 хүн сүрьеэгийн резидентэд суралцаж байна. ХДХВ-ийн халдвар аймгийн хэмжээнд 4 бүртгэгдсэн бөгөөд 2019 оны 5 сард халдвартай эхийг амаржуулахаар ажиллаж байна.
- Аймгийн хэмжээнд хүний нөөцийн дутагдалтай. Глобаль Сангийн дэмжлэгтэй оношлуураар нийт хэрэгцээний 30%, БЗДХ-ын эмийн 90%, сүрьеэгийн эмийн 70%-ийг болон хувийн хамгаалалтын хэрэгсэл ханган нийлүүлэгдсэнийг ашиглаж байна. Түүнчлэн зөөврийн рентген аппарат, микроскоп, женексперт (4 модультай) нийт 240 сая орчим төгрөгийн тоног төхөөрөмж хүлээн авсан.

БЗДХ-ын кабинет, СДЗШ-ний төв

ТӨСЛИЙН ХЭРЭГЖИЛТ:

- Зорилтод хүрч байгаа. Аймгийн хэмжээнд бүртгэгдсэн өвчлөл, сайдын тушаал зэргийг үндэслэн эмийн захиалгыг хийдэг. ХӨСҮТ-ээс дунджаар 3-6 сарын эмийн нөөцийг хүлээн авдаг. Аймгийн эмийн сангаасаа захиалгын хуудсыг бөглөн эмийг хүлээн авдаг. БЗДХ-ын резидентурт хүн сургаагүй.
- ХДХВ-ийн халдвартай 1 эх 2019 оны 5 сард төрнө. Халдвартай хүмүүсийн мэдээллийг кодоор оруулдаг.

СААД БЭРХШЭЭЛ:

- БЗДХ-ын эмч нарын цалин, урамшуулал муу тул хүний нөөц тогтворгүй байдаг.
- Үйлчлүүлэгчдэд зөвлөгөө өгөхөд шилэн хаалттай тул хувь хүний нууц алдагдах, иргэд зөвлөгөө авахаас цааргалах зэрэг талууд ажиглагддаг.
- Хүний нөөц дутмагаас үүдэн хавьтал судлалын хөөцөлдлөгөө муу байна.

Нэгдсэн Эмнэлгийн Сүрьеэгийн диспансер

Төслийн хэрэгжилт

- ▶ Төв аймаг сүрьеэгийн өвчлөл өндөр 8 аймагт ордог, СТСА-ны 2018 оны тайлангаар 10,000 хүн амд сүрьеэгийн тохиолдлын түвшин 9.7 байгаа нь улсын дундажаас (10,000 хүн амд 11.3) бага боловч аймгийн дундажаас (10 000 хүн амд 8.4) өндөр байна. Тус аймаг газар нутаг их, сүрьеэд өртөх эрсдэлт бүлгийн хүн ам болох явуулын хүн ам олон, улсын болон орон нутгийн чанартай уул уурхай ихтэй.
- ▶ . 2019 онд нийт 31 хүн сүрьеэгээр оношлогдсон бөгөөд үүний 29 нь шинэ тохиолдол, 2 нь ЭТС-ийн тохиолдол бүргэгдсэн байна.

Саад бэрхшээл

- ▶ Зөөврийн рентген аппаратын техникчээр 5 хүн сургасны 1 нь ажлын шаардлагаар чөлөөлөгдсөн.
- ▶ Сүрьеэгийн лабораторид био аюулгүй шүүгээ, Жене-Эксперт аппарат, флюоресценц микроскопи зэрэг төхөөрөмж ханган нийлүүлэгдсэн үйл ажиллагаа хэвийн явагдаж байгаа боловч сорох шүүгээний хаалга хаагдахгүй гацсан хэвээр байна.

Монголын Сүрьеэтэй Тэмцэх Нийгэмлэг

- 2018 онд нийт 2056 хүнээс ДОТС-ын асуумж судалгаа авсанаас 8 хүн сүрьеэгээр оношлогдсон. 2019 онд 208 хүнээс мөн авсанаас 2 тохиолдол илрүүлсэн. 2019 оны байдлар сүрьеэгийн 2 шинэ тохиолдлыг илрүүлсэн. Одоогийн байдлаар 9 өвчтөнд эм уулгаж байна.
- СДИ 2018 онд 12 байсан, 2019 онд 7 ажиллаж байгаа. Сардаа 40 ам.долларын урамшуулал авдаг бөгөөд үүнд унааны болон бусад зардал багтсан байдаг. Цалин цагтаа өөрсдийн дансруу нь шилжин ордог.
- 1 өвчтөнд хүнс олгодог ба сард 35000 төгрөгийн үнэ бүхий хүнсийг хүнсний дэлгүүртэй гэрээ байгуулан олгодог. Үүнд: 10 кг гурил, 5 кг будаа, сүү, ургамалын тос багтана.
- Хүсэлт:
- Хоолтой эмчилгээний хөтөлбөр 2017 онд дууссан ба тус хөтөлбөр нь маш үр дүнтэй байсан тул үргэлжлүүлэх;
- Бичиг хэргийн зардал 5000 төгрөг сардаа хүрэлцдэггүй тул нэмэгдүүлэх.

ДУНДГОВЬ АЙМАГ, ЭМГ

Ерөнхий мэдээлэл

- Дундговь аймаг нь 2017 оны эцсийн байдлаар 14556 өрхийн 46.4 мянган хүн амтай байгаа бөгөөд иргэдийн 34.1 хувь нь 17 хүртэлх насны хүүхдүүд, 35.6 хувь нь 18-39 насны залуучууд, 22.2 хувь нь 40-60 насныхан, 8.1 хувийг 60-аас дээш насныхан эзэлж байна. Дундговь аймаг нь Засаг захиргааны хувьд 15 сум, 66 багтай, 7469,0 мянган га нутаг дэвсгэртэй, аймгийн төв Улаанбаатар хотоос 265 км-т байрладаг, Төв, Говьсүмбэр, Дорноговь, Өмнөговь, Өвөрхангай аймгуудтай хиллэдэг.

Нөхцөл байдал

- Сүрьеэгийн өвчлөлийн хувьд бага аймгуудын нэг боловч сүүлийн жилүүдэд өвчлөл нэмэгдэх хандлагатай байна.
- ГС-ийн санхүүжилтээр хэрэгжиж байсан Сүрьеэгийн хоолтой эмчилгээг үргэлжлүүлэн зохион байгуулж байна.
- Хорих 429-р ангийн зөөврийн дижитал рентгенийг 2018 онд түр авч үзлэг шинжилгээг Засаг даргын 5,2 сая төгрөгийн санхүүжилтээр 5 газарт амжилттай зохион байгуулсан. Улмаар 5 шинэ сүрьеэгийн тохиолдол, 3 эмэнд тэсвэртэй сүрьеэг олж илрүүлэн эмчилсэн. Цаашид ч тус санхүүжилтийн хүсэлтийг дахин хүргүүлж зүүн, баруун сумдаар бүсчилсэн үзлэг, шинжилгээг өргөн бүрэлдэхүүнээр хийхээр төлөвлөж байна. Зөөврийн рентген аппаратын хэрэгцээ их байна.
- Төсвийн 70 орчим сая төгрөгийн санхүүжилтээр 2018 онд Халдварт сүрьеэгийн тасагт агааржуулалтын системийг суурилуулсан.
- МСЭМХ-аас сорьц тээвэрлэлтийн талаар бүх сумд, өрх багийн эмч, мэргэжилтнүүдийг сургасан.

БЗДХ-ЫН КАБИНЕТ, СДЗШ-НИЙ ТӨВ

ТӨСЛИЙН ХЭРЭГЖИЛТ:

- ГС-ийн дэмжлэгээр 2017 онд аймгийн хэмжээнд 8000 хүнийг БЗДХ-ын үзлэг шинжилгээнд хамруулсан. Ажиллах хүч бага тул СДЗШ болон БЗДХ-ын кабинет нэг дор үйл ажиллагаагаа явуулж байгаа. Тэтгэвэрт гарсан эмчийг гэрээ байгуулан БЗДХ-ын эмч Арьс, харшлын эмчийн үүргийг давхар гүйцэтгүүлдэг. Кабинетийн өрөө тасалгааны хүрэлцээ сайн боловч цаашид тохижуулалт хийх шаардлагатай.
- 2019 оны 1-р улиралд 539 хүнийг үзлэг, оношлогоонд хамруулсанаас 15 тэмбүүгийн (эр 6, эм 9) шинэ тохиолдол бүртгэгдсэнээс 2 нь хавьтлаас илэрсэн. Түүнчлэн 12-заг хүйтэн, 17 трихомониаз илэрсэн. Хүний нөөц нэмэгдвэл хавьтал илрүүлэг нэмэгдэх боломжтой. Хавсарсан хэлбэрийн өвчлөл бүртгэгдээгүй байна.

СААД БЭРХШЭЭЛ:

- БЗДХ-ын эмч нарын цалин, урамшуулал муу тул хүний нөөц тогтворгүй.
- Орон тооны тархвар судлаач хэрэгтэй.
- Үйлчлүүлэгчдэд зөвлөгөө өгөхөд шилэн хаалттай тул хувь хүний хууц алдагдах иргэд зөвлөгөө авахаас цааргалах зэрэг талууд ажиглагддаг.
- Хүний нөөц дутмагаас үүдэн хавьтал судлалын хөөцөлдлөгөө муу байна.

НЭГДСЭН ЭМНЭЛГИЙН СҮРЬЕЭГИЙН ДИСПАНСЕР

ТӨСЛИЙН ХЭРЭГЖИЛТ:

- Сүрьеэгийн тасгийн зохион байгуулалтад НЭ-ийн зүгээс онцгой анхааран дотоод зохион байгуулалт хийн өвчтөн хүлээн авах хэсгийг тусгайлан бий болгож ГС-ын төслөөр ханган нийлүүлсэн цэрний сорьц авах кабиныг хүлээн авах хэсэгт байрлуулан стандартын дагуу агааржуулалтын хоолойтой холбон ажиллуулж байна. Хэт ягаан туяаны зөөврийн болон суурин гэрэл, шүүлтүүртэй амны хаалт, ширээний компьютер зэргийг төслийн шугамаар ханган нийлүүлэлт хийсэн. TUBIS-ийг бүрэн ашиглаж мэдээллийг тогтмол оруулж байна. ЭМЯ-ны хөрөнгө оруулалт 70.0 сая төгрөгийн санхүүжилтээр сүрьеэгийн тасагт механик агааржуулалтын системийг суурилуулж үйл ажиллагаанд оруулсан нь тун сайшаалтай байна. Агааржуулалтын систем нь тасгаар хязгаарлагдахгүй 1 дүгээр давхарт байрладаг амублаторийн өрөөтэй холбогдсон нь орчны халдвар хяналтын чухал арга хэмжээ болжээ

СААД БЭРХШЭЭЛ:

- Шинээр баригдах байшингийн зураг гаргахдаа лабораторийн агаарын урсгалыг тооцоолж өрөө тасалгааг зөв байрлуулах зэргээр мэргэжлийн байгууллагын зөвлөгөө авах;
- Лаборант тэтгэвэрийн нас дөхөж байгаа учир сүрьеэгийн лаборант бэлдэх;
- Сүрьеэгийн тасаг, диспансерийн механик агааржуулалтын системийн гэмтлийг шийдвэрлэх шаардлагатай;
- Сүрьеэгийн тархвар судлаач эмч байхгүй тул цаашид авч ажиллуулах;
- Аппарат, тоног төхөөрөмжийн ашиглалтын хуудсыг хэрэглэж хэвших;

ӨМНӨГОВЬ АЙМАГ, ЭМГ

Ерөнхий мэдээлэл

- Эрүүл мэндийн байгууллага 94 ажиллаж байгаагаас улсын төсвийн эмнэлэг 17, өрхийн эмнэлэг 4, цэргийн ангийн 3 эмнэлэг, хувийн эмнэлэг 25, хувийн эмийн сан 27, эргэлтийн эмийн сан 14, эм ханган нийлүүлэх төв 4 тус тус ажиллаж байна. Эрүүл мэндийн салбарт 189 их эмч, 362 дунд мэргэжилтэн ажиллаж байна. 2018 оны эхний 12 сарын байдлаар аймгийн хэмжээгээр 1536 эх амаржиж, 323 хүн нас барсан нь урьд оны мөн үеэс төрөлт 18,4 хувиар, нас баралт 34,9 хувиар тус тус өссөн үзүүлэлттэй байна. Аймгийн хэмжээнд оны эхний 12 сарын байдлаар 0-1 насны хүүхдийн эндэгдэл 23 гарсан нь өмнөх оны мөн үеийнхтэй харьцуулахад 10,0 хувиар, 1-5 насны хүүхдийн эндэгдэл 2 гарсан нь өмнөх оны мөн үеийнхтэй харьцуулахад 60,0 хувиар тус тус буурсан байна

Нөхцөл байдал

- Дүрс оношлогооны 3 эмч мэргэжилтэн ажиллаж байгаад 1 эмч гарсан тул цаашид эмчийн орон тоог нөхөж ажилтан авна.
- Уул уурхай их хөгжсөн тул сумдаар явж үзлэг, оношлогоог зохион байгуулах шаардлага тулгардаг. Тиймээс зөөврийн рентген аппарат зайлшгүй шаардлагатай байгааг харгалзан үзэж дараа дараагийн санхүүжилтээр шийдэж өгөхийг хүсэж байна.
- Уул уурхайтай холбоотой гэр бүл салалт, өрх толгойлсон хүүхдүүд хаягдах, эндэх тохиолдлууд ихээр гарч байна.
- 2020 он хүртэл орон тоог нэмэх боломжгүй гэдэг мэдээлэл ирсэн төдийгүй цалингийн төсөв хэтрүүлбэл өөрсдөө төлөхийг сануулсан.

БЗДХ-ЫН КАБИНЕТ, СДЗШ-НИЙ ТӨВ

ТӨСЛИЙН ХЭРЭГЖИЛТ:

- БЗДХ-ын 1 эмчийг ГС-ийн санхүүжилтээр сургаж байгаа бөгөөд 2019 оны 4 сард төгсөн ирж ажлаа хүлээн авна. Одоогоор тэтгэвэрт гарсан эмчтэй 6 сарын гэрээ байгуулан түр хугацаанд ажиллаж байна. 2018 онд 1 төрөлхийн тэмбүү гарсан. Учир нь жирэмсний эхний үедээ оношлогдоод тариа хийлгэсэн байсан ч дахин хавьталд орсоны дараа төрсөн байна. 2019 оны эхний улирлын байдлаар 28 тэмбүү илэрсэний 2 нь хавьтлаар илэрсэн байна. Өдөрт 25 хүнээс мазокын шинжилгээ авдаг.

СҮРЬЕЭГИЙН ДИСПАНСЕР

ТӨСЛИЙН ХЭРЭГЖИЛТ:

- Эмийн агуулахын хадгалалт хамгаалалт сайн боловч сүрьеэгийн эмийг хувцасны шүүгээнд хадгалсан байна. Эмэнд тэсвэртэй сүрьеэгийн 2 эм үлдсэн байна. 2019 оны 6 сар хүртэл ашиглахааргүй бол ХӨСҮТ-д өгч тооцоо нийлэх хэрэгтэй.

ТӨСЛИЙН ҮР ДҮН:

- ГС-ийн дэмжлэгт төслөөр сүрьеэгийн эм, түрхэцийн шинжилгээний болон Жене-Экспертийн урвалж бодис, орчны хамгаалах хэрэгсэл болон суурин ба зөөврийн хэт ягаан туяаны гэрэл, хувийн хамгаалах хэрэгслийг хангадаг, сүүлийн жилүүдэд БОЭТ-с хувийн хамгаалах хэрэгсэл, тасагт хэвтэж буй сүрьеэтэй өвчтөний хордлого тайлах гэх мэт гаж нөлөөний эмээр хангаж байгаа.

Дүгнэлт:

- Төв, Дундговь, Өмнөговь аймагуудад төслийн үйл ажиллагаа хангалттай хэрэгжиж байна;
- 3 аймагт ханган нийлүүлэгдсэн тоног төхөөрөмж, эм, урвалж бодисын хадгалалт, ашиглалт шаардлага хангасан;
- Дундговь аймагт 2018 онд ХӨСҮТ-ээс хийсэн дэмжлэгт хяналтаар ЭМГ болон НЭ-т 6 зөвлөмж өгсөний 66.7% (4) бүрэн биелж, механик агааржуулалтын систем ажилд орсон боловч мотор доголдолтой учир тогтмол ажиллахгүй, эмнэлгийн өргөтгөл барих асуудал хэлэлцэх шатандаа явж байна.
- ДУА-д 2018 онд ХӨСҮТ-ээс хийсэн дэмжлэгт хяналтаар ЭМГ болон НЭ-т 6 зөвлөмж өгсөний 83.3% (5) бүрэн биелж, лабораторийн урсгал дотоод зохион байгуулалттай холбоотой зөвлөмжийг байрны асуудлаас болж бүрэн шийдвэрлээгүй байна;
- - Дундговь аймагт зөөврийн рентген аппарат шаардлагатай.
- Өмнөговьд 2018 онд ХӨСҮТ-ээс хийсэн дэмжлэгт хяналтаар ЭМГ болон БОЭТ-д 9 заалт бүхий зөвлөмж өгсөний 55.6% (5) бүрэн биелж, хүний нөөцийг нэмэгдүүлэх буюу сүрьеэгийн эмч бэлдэх, цэрний сорьц авах кабиныг байрлуулах ашиглах, сүрьеэгийн тасаг, амбулаторийн орчны хамгаалах үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэх талаар халдвар судлагч эмчийн үйл ажиллагааг нэмэгдүүлэх ажил огт хэрэгжээгүй.

➤ **Зөвлөмж:**

- Хурдавчилсан оношилгооны аппаратын (Жене-Эксперт) ашиглалтыг сайжруулах, лаборантын ажлын зохицуулалт хийх шаардлагаар НЭ-ийн эмч мэргэжилтнүүдэд хурдавчилсан шинжилгээний талаар тусгайлан сургалт хийх;
- Механик агааржуулалтын системийг тогтмол ажиллуулах талаар мэргэжлийн байгууллагатай хамтран ажиллах;
- Сүрьеэгийн тархвар судлаач эмч байхгүй тул цаашид авч ажиллуулах;
- Био Аппарат 2015 онд эвдэрч хаалга нь хаагдахгүй болж улмаар халдвар тарах эрсдэлд орсон байхад өдийг хүртэл засварлаж арга хэмжээ аваагүй байгааг нэн даруй засварлах хэрэгтэй;
- Ханган нийлүүлэгдсэн тоног төхөөрөмжийн цаашдын ашиглалтанд анхаарч даатгалд хамруулах. Засвар үйлчилгээг сайжруулах;
- 20 өвчтөнд зориулсан өрөөнд 30 хүн байгаа тул өрөө байрны асуудалд анхаарах шаардлагатай;
- Халдварт, сүрьеэгийн барилга стандартын дагуу баригдаагүй;
- Аппарат, тоног төхөөрөмжийн ашиглалтын хуудсыг хэрэглэж хэвших.
- Хүний нөөцийг нэмэгдүүлэх тал дээр анхаарч ажиллах.

➤ **Зөвлөмж:**

- Шинээр баригдах байшингийн зураг гаргахдаа лабораторийн агаарын урсгалыг тооцоолж өрөө тасалгааг зөв байрлуулах зэргээр мэргэжлийн байгууллагын зөвлөгөө авах;
- Лаборант тэтгэвэрийн нас дөхөж байгаа учир сүрьеэгийн лаборант бэлдэх;
- Сүрьеэгийн тасаг, диспансерийн механик агааржуулалтын системийн гэмтлийг шийдвэрлэх шаардлагатай;
- Сүрьеэгийн тархвар судлаач эмч байхгүй тул цаашид авч ажиллуулах;
- Аппарат, тоног төхөөрөмжийн ашиглалтын хуудсыг хэрэглэж хэвших;

➤ *Зөвлөмж:*

- Халдвартын тасгийн 2 давхарт ашиглах өрөөний урсгалыг зөв зохион байгуулах, цэрний кабиныг суурилуулж ажиллагаанд оруулах;
- БОЭТ-ийн шинээр баригдсан байшинд эрүүл зүйн үзлэг хийх өрөө гаргаж сүрьеэгийн эмчийг хуваариар ажиллуулах;
- Сүрьеэгийн эмч нэмж сургах.